

VERKIEZINGSPROGRAMMA 2022 - 2026

GROEN GEZOND GELUKKIG

**GROEN
LINKS**
RENKUM

Inhoudsopgave

<i>Inhoudsopgave</i>	2
<i>Voorwoord</i>	3
<i>Renkum en de wereld</i>	4
<i>Klimaat, energie en water</i>	5
<i>Biodiversiteit, dierenwelzijn, natuur en openbaar groen</i>	9
<i>Wonen en bouwen</i>	11
<i>Ondernemen, produceren en landgebruik</i>	14
<i>Gezondheid</i>	16
<i>Inclusie, gelijkheid en diversiteit</i>	18
<i>Verkeer, vervoer en veiligheid</i>	21
<i>Bestuur en democratie</i>	23
<i>Kandidatenlijst 2022</i>	25

Voorwoord

Voor je ligt het verkiezingsprogramma Groen, Gezond, Gelukkig. Heldere en haalbare plannen met als doel: een groene gezonde omgeving en een samenleving die rechtvaardig is voor iedereen.

De kernwaarden van GroenLinks

- het rood en het groen - zijn

onafscheidelijk. De samenhang ervan is vanzelfsprekend, ook waar dat niet expliciet wordt be-

noemd. Een voorbeeld: Een groene buurt nodigt meer uit tot ontmoeting, wordt daardoor veiliger en socialer. In een groene omgeving bewegen we meer en van contacten in je buurt wordt een mens gelukkiger.

Dus: Groen, Gezond, Gelukkig.

Gemeente Renkum, dat is een gemeenschap van mensen en dorpen. Dat zijn jij en ik met alle anderen in Renkum gezamenlijk. En democratie begint in buurten en straten waar we samen iets willen bereiken. Dat vraagt om een gemeente die er voor ons is. Die ruimte geeft aan gesprek, ontmoeting en eigen initiatief.

Ik voel mij een geluksvogel, omdat ik als lijsttrekker met dit programma en een prachtige ploeg kandidaten aan de slag mag.

Ik hoop dat jij ook meedoet. Dat je ons weet te vinden met jouw idee, je vraag, je wens of je reactie. Want politiek maak je samen.

Eveline Vink

Lijsttrekker

Renkum en de wereld

We kunnen in Renkum pas werkelijk groen, gezond en gelukkig zijn, als de wereld om ons heen dat ook is. We laten ons denken en onze ambities niet inperken door grenzen, dat doen klimaatverandering en virussen ook niet. Wat we nastreven is het beste voor Renkum en zijn inwoners, maar nooit ten koste van de ander, of die nu in een buurgemeente woont of aan de andere kant van de wereld. Natuurlijk geldt precies hetzelfde voor toekomstige generaties: van hen hebben wij de wereld in bruikleen.

- 1** De gemeente Renkum onderschrijft de **Sustainable Development Goals** van de Verenigde Naties en zorgt ervoor dat het beleid van de gemeente daarmee in overeenstemming is. De SDGs geven mede richting aan de politiek van GroenLinks.
- 2** Om de link tussen gemeentelijk beleid en internationale ontwikkelingsdoelstellingen te onderstrepen wordt Renkum een **Global Goals-gemeente**.
- 3** De gemeente Renkum gaat samen met de Stichting Airborne Herdenkingen een passende vorm zoeken om bij de **jaarlijkse herdenkingsactiviteiten** ook aandacht te geven aan mensen die in de huidige tijd zuchten onder geweld en onderdrukking, elders op de wereld.

United Nations, Public domain, via Wikimedia Commons

Klimaat, energie en water

Door klimaatverandering hebben we te maken met hogere temperaturen en perioden van droogte, hevige regenval en stormen. We moeten er rekening mee houden dat zulke extreme omstandigheden steeds vaker zullen voorkomen. We hebben in de zomer van 2021 gezien wat er zoal kan gebeuren: er was wateroverlast van hevige regenval, terwijl even verderop en bomen sterven door de lage grondwaterstand. De klimaatcrisis vraagt om actie van iedereen: overheden, bedrijven en huishoudens. En wel nu; verder uitstel kunnen we ons simpelweg niet veroorloven.

Het betekent dat we actief moeten anticiperen op de weersveranderingen en onze CO₂-uitstoot moeten terugdringen. Daarvoor moeten we veel meer van onze stroom en warmte groen opwekken, maar vooral ook ons verbruik van energie en leidingwater verminderen.

- 1 Renkum heeft als doel om in **2040 klimaatneutraal** te zijn. Dat betekent dat dan de CO₂-uitstoot nul of volledig – en realistisch – gecompenseerd moet zijn. Nog achttien jaar te gaan: we gaan ons uiterste best doen dat te bereiken, bijvoorbeeld door te zorgen dat de Omgevingsvisie verenigbaar is met ons klimaatdoel.
- 2 Energie besparen is het beste middel om onze uitstoot te verminderen. Daarom legt GroenLinks **de focus op energiebesparende maatregelen**, zoals het (verder) isoleren van huizen en bedrijfsgebouwen. Daarvoor stelt de gemeente renteloze leningen ter beschikking aan zowel eigenaren als huurders.
- 3 De **deskundigheid van inwoners** is van groot belang om onze gemeente sneller te verduurzamen, bijvoorbeeld op het gebied van energiebesparing in en om het huis. Met het Energieloket, het Platform Renkum Verduurzaamt Samen en de diverse bestaande wijkinitiatieven ligt er een goede basis. GroenLinks wil dat de gemeente zich actief inzet om dit werk te faciliteren, te coördineren en uit te breiden (Zie ook punt 5 op pagina 23).
- 4 We moeten **fors meer duurzame energie gaan opwekken** – ook om ons aandeel in de regionaal afgesproken doelstellingen te behalen. In de eerste plaats kijken we daarvoor naar verdere **opwek op en rond gebouwen**, in het bijzonder meer zonnepanelen op daken, bedrijfsterreinen en parkeerplaatsen.
- 5 GroenLinks wil dat voor het opwekken van groene stroom binnen vier jaar **elk daarvoor geschikt dak** in de gemeente wordt **belegd met zonnepanelen** (PV). Daarvoor gaat de gemeente onder meer de samenwerking met wijkinitiatieven verdiepen en renteloze leningen verstrekken aan inwoners.
- 6 Grondeigenaren en wijkinitiatieven vinden tevens steun bij de gemeente voor de plaatsing van **individuele kleinere windmolens** (tot 15 meter hoog) bestemd voor eigen energiegebruik. Waar er instemming is van omwonenden voor plaatsing, verleent de gemeente er in principe

snel toestemming voor, zonder ingewikkelde procedures.

- 7 Voor verdere duurzame energie-opwek zijn waarschijnlijk zonnevelden nodig. Inwoners kunnen hier **mede-eigenaar** van worden en mogen ook meepraten over waar eventuele zonnevelden kunnen komen. GroenLinks wil **dat zonnevelden zorgvuldig worden ingepast in de omgeving** en zo worden aangelegd dat de natuur er profijt van heeft en geen hinder.
- 8 We willen zodra dat ecologisch verantwoord is enkele intelligente grote **windmolens** plaatsen. Daarvoor moet hetzelfde gelden als voor zonnevelden: **gemeenschappelijk eigendom en zorgvuldig ingepast**.
- 9 De bouwverordening wordt waar nodig aangepast om te zorgen dat bij bouwprojecten de laatste inzichten op het gebied van **ecologisch, natuurinclusief en klimaatbestendig bouwen** toegepast worden, zoals optimale isolatie, zonnepanelen, waterkelders van passend formaat, en natuurlijke koeling (zie ook punt 10 en 11 op pagina 12).
- 10 Om droogte en wateroverlast te verminderen, moet de grond meer water kunnen opnemen en als een spons werken. We gaan daarom snel en voortvarend, samen met inwoners, **tuinen minder 'versteend' maken**. De gemeente gaat daarom onder meer gratis de tegels innemen die inwoners uit hun tuinen wippen. Ook werkt de gemeente mee aan initiatieven van de Stichting Steenbreek en anderen. De gemeente geeft **zelf het goede voorbeeld** door bij de inrichting van de publieke ruimte te zorgen voor goede wateropname.
- 11 GroenLinks wil dat ook bouwprojecten in de gemeente helpen **om regenwater beter te gebruiken**. Daarom willen we een het verplicht maken dat bij nieuw te bouwen panden een **waterkelder** van passend formaat wordt aangebracht voor opslag en gebruik van regenwater.
- 12 Er komt een afkoppelverordening **om regenwater en afvalwater te scheiden**, met onder andere een programma voor verantwoorde infiltratie in de bodem.
- 13 De verdroging van de natuur moet snel stoppen. De gemeente werkt samen met waterschap, waterleidingbedrijf en Provincie Gelderland om **het oppompen van grondwater** voor leidingwater, maar ook door boerenbedrijven en industrie, voor 2024 **drastisch te verminderen**; duurzamere toepassingen krijgen voorrang.
- 14 De droogte in natuurgebieden moet actief worden tegengegaan. De gemeente Renkum pakt dit thema actief en leidend op in overleg met de relevante organisaties. We zetten onder meer in op het **vergroten van het aandeel loofbomen** in de bosgebieden in de gemeente.
- 15 Er komt een actieve en voortdurende campagne om onze **inwoners te stimuleren minder leidingwater te gebruiken**. De gemeente gaat samen met de woningcorporatie aan de slag om verbeteringen aan te brengen in huurwoningen die bewoners helpen om water te besparen.
- 16 Extreme hitte is een toenemend probleem. Om mensen en dieren hiertegen effectief te beschermen, en om schade te voorkomen, komt er **een gemeentelijk hitteplan** en een hittestrategie. Hiermee geven we op lokaal niveau invulling aan het Nationaal Hiteplan (zie ook punt 12 op pagina 17).
- 17 Voor **nieuwe beplanting** in de openbare ruimte gaat de gemeente bij voorkeur **inheemse loofbomen**, heesters en kruidachtige gewassen aanplanten. Daarbij worden vooral soorten gebruikt die klimaat- en droogtebestendig zijn en die helpen om de biodiversiteit te vergroten (zie ook punt 12 op pagina 10).

Afbeelding van ronomore via Pixabay

Afbeelding van MergenMetz

Biodiversiteit, dierenwelzijn, natuur en openbaar groen

De gemeente Renkum is gezegend met veel groen. Voor veel inwoners is dat waarom ze hier graag wonen: groen maakt gelukkig. En natuur is meer dan groen. Het is ondergronds, het is rottend hout. Gelukkig realiseren we ons steeds beter hoe belangrijk elk onderdeel van onze natuur is: het bodemleven, de schimmels, het onderaardse leven.

En de insecten. Wie al wat ouder is, zal zich nog herinneren hoe een paar decennia geleden autoruiten soms compleet bezoedeld waren met aangereden vliegende insecten. Jongere inwoners kennen dat fenomeen niet meer. Het aantal insecten is de afgelopen dertig jaar gedecimeerd door luchtverontreiniging, bestrijdingsmiddelen en vernietiging van leefruimten. De gevolgen daarvan treffen ons allemaal, want insecten staan aan het begin van vele voedselketens, ook die van ons voedsel. Biodiversiteit zorgt ervoor dat de natuur in balans is – dat is geen luxe, maar een noodzaak.

- 1 GroenLinks wil dat **biodiversiteit en landschap centraal** komen te staan in de lokale Omgevingsvisie en gemeentelijke aanbestedingen. Over vier jaar werken alle boerenbedrijven in onze gemeente natuurinclusief.
- 2 Geen insecten, geen leven: insecten staan aan de basis van de biodiversiteit. Daarom zet het gemeentelijk biodiversiteitsbeleid in op **het beschermen en laten toenemen van het aantal insecten(soorten)**.
- 3 GroenLinks wil dat de gemeente ook pal staat voor **het welzijn van wild, vee en huisdieren**. Alle landbouwdieren in de gemeente moeten genoeg ruimte en vrijheid hebben om hun natuurlijk gedrag kunnen vertonen. Voor honden moeten er voldoende losloopgebieden zijn. De wildopvang, dierenambulance en dierenasiels worden door de gemeente gesteund.
- 4 Waar nodig komen er **roosters en/of kikkertrappen in putten** om te voorkomen dat amfibieën en reptielen erin vast komen te zitten.
- 5 De gemeente Renkum gaat kwetsbare natuurgebieden beter beschermen tegen recreatiedruk en samen met belanghebbenden zoeken naar een goede balans, waarbij recreatie in sommige gebieden wordt gestimuleerd en in andere gebieden beperkt. (Zie ook punt 1.1 op pagina 17)
- 6 **Goed geïnformeerde bezoekers** zijn een bondgenoot bij het beschermen van kwetsbare flora en fauna. Daarom komen er bij alle ingangen van terreinen die deel uitmaken van Natura2000 en/of het Gelders Natuurnetwerk borden om bezoekers erop te attenderen dat ze beschermde natuur betreden en hoe ze kunnen helpen om die intact te houden.
- 7 Het beheer van natuurgebieden kost geld. De gemeente gaat met terreinbeheerders een gezamenlijke aanpak uitwerken om **parkeergelden te innen bij natuurgebieden**, waarvan de opbrengst wordt gebruikt voor het opruimen en verwerken van afval en het aanstellen van

meer boswachters.

- 8 GroenLinks wil dat de gemeente met Rijkswaterstaat, Geldersch Landschap en Kasteelen, en inwoners om de tafel gaat **om het uiterwaardenplan ambitieuzer te maken** op het gebied van klimaat en biodiversiteit.
- 9 Het gemeentelijk groenbeheer (bermen, perken en plantsoenen) krijgt **een sterkere focus op biodiversiteit**. Gemeentelijke groene diensten en functies krijgen nieuwe namen, met 'biodiversiteit' erin. Medewerkers krijgen waar nodig aanvullende opleidingen en cursussen zodat ze hun werk door een biodiversiteitslens doen.
- 10 Gemeentelijke weiden, gazons en grasvelden worden **kruidenrijk** gemaakt of gehouden. Het gemeentelijk maaibeleid volgt de laatste inzichten voor **natuurversterkend** beheer.
- 11 Iedere aanpassing in de openbare ruimte is **per saldo natuurpositief**, en minimaal klimaat- en stikstofneutraal. Waar een boom wordt gekapt, worden er minstens twee terug geplant, binnen de gemeente en binnen 24 maanden.
- 12 Bij het aanplanten van **nieuw groen** zorgt de gemeente voor variatie en **afwisseling van soorten**. Ook planten we vooral soorten die grote waarde hebben voor insecten (zie ook punt 17 op pagina 6).
- 13 In de Algemene Plaatselijke Verordening wordt een **verbod op het gebruik van glyfosaat en neonicotinoïden** (bestrijdingsmiddelen die schadelijk zijn voor bijen) opgenomen.
- 14 We willen **onze dorpen zo goed en zo groen mogelijk** inrichten en gaan samen met inwoners, verenigingen en bedrijven aan de slag om dit te realiseren.
- 15 De gemeente nodigt inwoners en ondernemers uit om het **programma tegen zwerfafval** gezamenlijk uit te breiden en om het samen in de praktijk te brengen.
- 16 We promoten en faciliteren groene initiatieven zoals **gezamenlijke pluk- en moestuinen**.
- 17 Lichtvervuiling, onder meer van straatverlichting, is schadelijk voor wilde dieren. GroenLinks wil daarom **niet meer verlichting dan strikt noodzakelijk**; onze gemeente doet daarnaast mee aan de Nacht van de Nacht.

Afbeelding van Couleur via Pixabay

Wonen en bouwen

Door de wooncrisis wordt Nederland alsmaar ongelijker. En hoewel wonen een grondrecht is, kunnen steeds minder mensen een passende woning betalen. GroenLinks wil dat goed wonen betaalbaar wordt voor iedereen. Landelijk pleiten we voor grote veranderingen in het beleid; in Renkum doen we stevige praktische voorstellen. We willen dat nieuwbouwplannen in hoofdzaak bestaan uit betaalbare woningen, en dat er een betere doorstroming komt binnen het bestaande woningaanbod. Om dat waar te maken, zal de gemeente de regie moeten nemen, waar nodig met behulp van een creatieve, innovatieve aanpak.

Onze woonplannen gaan hand in hand met onze groene agenda. Door natuurinclusief te bouwen binnen de bestaande kernen, breiden we de natuur uit de woongebieden in, in plaats van andersom. We stellen hoge klimaateisen aan nieuwbouw en gaan met de lokale samenleving aan de slag om ook bestaande gebouwen snel veel duurzamer te maken.

Afbeelding van Nikiiko via Pixabay

- 1 Nieuw te bouwen woningen in de gemeente Renkum bestaan voor **80%** uit woningen in het **sociale- en middensegment** (huur en koop) en minstens de helft hiervan is sociale huur.
- 2 **Bijzondere of alternatieve woonvormen**, bijvoorbeeld coöperaties, woon-zorgclusters of woongroepen, kunnen een aantrekkelijk alternatief zijn voor een (standaard) eengezinswoning, onder meer voor jongeren en ouderen. Ze kunnen bovendien de doorstroming binnen het woningbestand bevorderen. De gemeente verleent **actieve steun aan inwoners en groepen** die zulke (kleinschalige of middelgrote) woonvormen willen realiseren, mits plannen passen binnen het gemeentelijk woon- en bouwbeleid. We nemen bureaucratische hindernissen weg en creëren een toegankelijk loket wonen voor initiatiefnemers.
- 3 De gemeente zorgt ervoor dat in wijken en buurten waar gebouwd wordt, oog is voor het afwisselen van woningtypen, zodat we **mooie, gemengde buurten** hebben.

- 4 We willen dat nieuwe woningen eraan bijdragen dat meer mensen de kans hebben om **goed en betaalbaar te wonen**. Daarvoor voert de gemeente voor deze woningen een anti-speculatiebeding en een zelfbewoningsplicht in. Voor bestaande woningen wordt dit geregeld met behulp van verhuurdersvergunningen, **een huurplafond en een maximale huurstijging**. Zo kunnen alle huurders rekenen op een goede en eerlijke behandeling.
- 5 De gemeente hanteert een proactieve en creatieve aanpak voor het **realiseren van tijdelijke woningen waar dat kan**, bijvoorbeeld in leegstaande winkelruimte en kantoren, en op vrijkomende grond binnen de bebouwde kom. Hiervoor richt de gemeente Renkum een sociale onderneming op.
- 6 De gemeente stimuleert ook het permanent **omvormen** van daarvoor geschikte **leegstaande bedrijfs- en kantoorpanden** tot woningen.
- 7 We maken het voor ouderen aantrekkelijker om door te stromen naar **een beter passende zelfstandige woning in de eigen buurt**. Samen met inwoners zorgen we dat zulke woningen er zijn en dat ze een aantrekkelijk alternatief zijn voor het blijven wonen in een te grote woning.
- 8 We bouwen **binnen de grenzen van de huidige bebouwing en met respect voor aangrenzende natuur**. Waar nieuwe bebouwing direct aan een natuurgebied (bijvoorbeeld Natura2000 of Gelders Natuurnetwerk) grenst, wordt bijzondere aandacht besteed aan de inpassing en de noodzaak van een geleidelijke overgang. Bij vervangende bouw mag het (bovengrondse) bouwvolume alleen toenemen, als dit goed past in de omgeving.
- 9 Nieuwbouw binnen de dorpen gebeurt in de eerste plaats op locaties waar al bebouwing staat of op grond die als parkeerplaats in gebruik is, zodat **de 'groene longen' van dorpen** zo veel mogelijk worden ontzien.
- 10 **We bouwen circulair**. Circulariteit – waarbij kringlopen zich sluiten en afval een grondstof is – wordt een vast criterium bij gronduitgifte, aanbestedingen en vergunningen. Binnen de toekomstige Omgevingswet stellen we scherpere eisen aan de milieuprestaties (MPG) van nieuwbouw (zie ook punt 9 op pagina 6).
- 11 Als er gebouwd wordt voor mensen, dan doen we dat **natuurinclusief**. Zo wordt er ook gezorgd voor groen en ruimte voor vogels, insecten en vleermuizen (zie ook punt 9 op pagina 6).
- 12 De gemeente heeft meer armslag nodig om betaalbare nieuwe woningen te realiseren en om bestaande woningen duurzamer te maken. Daarom begint **de gemeente een eigen wooncoöperatie**. Samen met inwoners stelt de gemeente vast wat de opdracht is voor de wooncoöperatie.
- 13 Om zo goed mogelijk onze doelstellingen voor een groen en sociaal woningaanbod waar te maken, wordt **gemeentelijke grond die vrijkomt** en die geschikt is om op te bouwen **gebruikt voor woningbouw** en niet tegen maximale opbrengst verkocht aan private partijen.
- 14 De gemeente kent relatief veel grote vrijstaande woningen op ruime percelen, terwijl er onvoldoende betaalbare woningen zijn. We ontwikkelen daarom een verantwoorde aanpak om, waar dat haalbaar is, **vrijkomende villa's om te vormen tot duurzame, toekomstbestendige woonplekken** voor meerdere huishoudens. Vergunningen voor het **splitsen van woningen** worden kosteloos verstrekt.

- 15** We maken **duidelijke prestatieafspraken met Vivare over het verduurzamen van bestaande woningen**. We leggen harde eisen vast over het energieneutraal en toekomstbestendig maken van woningen, inclusief zonnepanelen op daken en voorbereidingen op afkoppeling van aardgas. De totale huur- en energielasten van huurders stijgen hierdoor niet.
- 16** De gemeente bewaakt de toepassing van het bestemmingsplan en in het bijzonder voor het **beschermen van gebieden met de bestemming natuur**. Wijzigingen van geldende bestemmingsplannen die beogen een natuurbestemming om te zetten in een andere bestemming worden niet toegestaan.
- 17** Er komen **geen nieuwe vakantieparken** in onze gemeente.

Ondernemen, produceren en landgebruik

Renkum is een groene gemeente met een hoge natuurwaarde: ons groene kapitaal. Toerisme en recreatie vormen een belangrijke economische sector. GroenLinks vindt daarom dat er een verantwoorde balans moet zijn tussen enerzijds recreatie en anderzijds bescherming van kwetsbare natuur.

Afbeelding van MergenMetz

- 1 De gemeente bestemt de inkomsten uit toeristenbelasting voor het bevorderen van **de kwaliteit van recreatie**, in het bijzonder natuurrecreatie. We werken samen met de terreinbeheerende organisaties om duidelijke informatieverstrekking, routes en andere voorzieningen voor toeristen te realiseren.
- 2 GroenLinks kiest voor schone werkgelegenheid. De gemeente ondersteunt daartoe met name (nieuwe) **bedrijvigheid die past bij het groene karakter**. Ze is aanjager van duurzame startups en sociaal ondernemers die werken aan innovatieve, creatieve oplossingen voor duurzaamheidsvraagstukken.
- 3 **Met winkels en horeca maken we duidelijke afspraken** over afvalscheiding, duurzame logistiek en maatregelen om energieverstopping (terrasverwarming, open winkelpuien) tegen te gaan.
- 4 Wie een evenement wil organiseren in de gemeente Renkum, krijgt daarvoor alleen een vergunning als het **evenement duurzaam** is qua energie, water, afval, en toiletten. Hiervoor

worden heldere regels opgesteld en gepubliceerd.

- 5 De gemeente gaat met spoed werken aan **een adequate oplossing voor de milieuvervuiling** (o.a. uitstoot van stikstof), het overmatig grondwatergebruik en de stankoverlast die enkele bedrijven in onze gemeente veroorzaken. De gemeente kan dat niet alleen en zal hiervoor samen met de Provincie Gelderland een aanpak ontwikkelen. (Zie ook punt 1 op pagina 17)
- 6 Waar er als gevolg van bedrijvigheid **verkeersoverlast** is, of onveilige verkeerssituaties ontstaan, helpt de gemeente omwonenden om verantwoordelijke bedrijven hierop aan te spreken. Zonodig neemt de gemeente vervolgens maatregelen.
- 7 Waar bestaande bedrijvigheid veel hinder veroorzaakt voor mens en natuur, dient er **een garantie** te komen **dat de hinder wordt weggenomen**, zo niet dan is toekomstige verplaatsing of sluiting noodzakelijk. De gemeente moet bevorderen dat alle betrokkenen hierover op een open en constructieve manier kunnen spreken, zodat we samen een visie kunnen formuleren voor de toekomst van locaties. (Zie ook punt 1 op pagina 17)
- 8 Bedrijventerreinen horen aan de rand van dorpen, niet tussen woongebieden. De gemeente maakt met betrokkenen een plan voor de **herstructurering** van het gebied rond de **Cardanuslaan** in Doorwerth.
- 9 De gemeente steunt **landbouwbedrijven die biologisch, duurzaam en natuurinclusief** willen **boeren**. Deze dragen immers bij aan herstel van landschap, biodiversiteit, dierenwelzijn, minder stikstofuitstoot en lagere klimaatbelasting van ons voedsel.
- 10 De gemeente Renkum verwelkomt en ondersteunt lokale- en regionale voedselstrategieën gericht op **verduurzaming van de voedselketen**. Op weekmarkten en standplaatsen komen klanten meer lokale producten en producenten tegen.
- 11 Gemeente Renkum sluit zich aan bij **CittàSlow** ('de langzame stad'), het internationale verbond van gemeenten die op het gebied van leefomgeving, landschap, streekproducten, gastvrijheid, milieu, infrastructuur, cultuurhistorie en behoud van identiteit goed scoren.

Afbeelding van Ommuurde Tuin

Gezondheid

GroenLinks werkt aan een gemeente waarin iedere inwoner de zorg krijgt die zij of hij nodig heeft. In de eerste plaats door te zorgen dat inwoners gezond kunnen zijn en blijven, zodat mensen minder vaak zorg nodig hebben. Daarbij willen we dat er speciale aandacht is voor het welzijn van de vele ouderen in onze gemeente. Dat gaat niet alleen over zorg, maar juist ook over wonen, mobiliteit en betekenisvol bezig kunnen zijn.

Wanneer inwoners wel zorg nodig hebben, willen we dat die inclusief is, dichtbij huis geleverd, en gebaseerd op vertrouwen. Iedere inwoner, ongeacht (culturele) achtergrond, sociaaleconomische status, leeftijd of handicap, heeft recht op laagdrempelige en toegankelijke zorg – zo veel mogelijk in eigen dorp. GroenLinks vindt dat patiënten en cliënten zo veel mogelijk zelf over hun zorg moeten kunnen beslissen, met hulp van kundige zorgprofessionals, niet gedwongen door systemen en instituties.

Afbeelding van Sabinevanerp via Pixabay

- 1 Schone lucht is een belangrijke voorwaarde voor gezondheid. GroenLinks wil **de luchtkwaliteit in de gemeente Renkum verbeteren** door de voornaamste bronnen van luchtvervuiling in onze gemeente aan te pakken: industrie en vervuilend verkeer (zie ook punt 5 en 7 op pagina 15). We willen ook een vuurwerkverbod invoeren (zie ook 12 op pagina 22) en een waarschuwingssysteem voor smogdagen.
- 2 Op dagen met zeer **lage luchtkwaliteit** stuurt de gemeente een 'alert' naar inwoners om hen te waarschuwen voor het risico en om te zorgen dat niemand onnodig hout verstoekt, omdat daardoor de luchtkwaliteit verder zou verslechteren.
- 3 De gemeente werkt **dorpsgericht**: in ieder dorp is sociaal maatschappelijke **dienstverlening** (zoals jeugdwerk, jeugdzorg, schulddienstverlening, hulp bij laaggeletterdheid) dichtbij en **laagdrempelig** met een inloopsprekkuur of afsprakensprekkuur en snel en adequaat handelend (geen wachttijden of wachtlijsten meer).
- 4 **Jongeren** in de leeftijd van 18 tot 21 jaar die **thuisloos** zijn (bijvoorbeeld omdat zij uit de jeugdzorg zijn ontslagen) moeten passende begeleiding en financiële **ondersteuning** aangeboden krijgen.
- 5 GroenLinks staat voor ieders vrijheid om de eigen zorg(verleners) te kiezen en **zelf de regie** te houden **over de zorg**.
- 6 Om te zorgen dat er prioriteit is voor welzijn en zorg van ouderen en dat beleid hiervoor effectief is, komt er een **wethouder met seniorenbeleid** als specifiek aandachtspunt.
- 7 De gemeente werft en ondersteunt **vrijwillige ouderen adviseurs (VOA's)**, die kunnen helpen bij vraagstukken over eenzaamheid, opstellen levenstestamenten en woon- en zorgvragen van oudere inwoners.
- 8 GroenLinks wil dat de gemeente eventuele initiatieven om een **hospice** te openen in Renkum ondersteunt.
- 9 Of inwoners met een zorgvraag in aanmerking komen voor professionele zorg, staat los van de vraag of zij mantelzorg ontvangen. **Mantelzorg** komt namelijk niet in de plaats van professionele zorg. Wanneer een inwoner met de gemeente afspraken maakt over de zorg die ze ontvangen, dan mag een mantelzorger als volwaardige gesprekspartner betrokken worden.
- 10 De gemeente Renkum zorgt ervoor dat er een goed en ruim **aanbod** is wat betreft **sport en spel**. Waar mogelijk maken we efficiënter gebruik van sport- en spelinfrastructuur (zie ook punt 9 op pagina 19).
- 11 Er komen meer **natuurspeelplaatsen** en ravotbossen passend in de gemeentelijke zonering (zie ook punt 5 op pagina 9).
- 12 Het lokale **hitteplan** (zie punt 16 op pagina 6) maakt duidelijk wat er van de gemeente, individuele verzorgers en professionals, zorginstellingen en maatschappelijke organisaties wordt verwacht om **kwetsbare mensen** te beschermen in het geval van extreme hitte. De hitteregisseur ziet hierop toe en ondersteunt waar nodig.

Inclusie, gelijkheid en diversiteit

GroenLinks wil dat iedereen zichzelf kan zijn, kan meedoen en de kans krijgt talenten te ontwikkelen. Versterkt door corona lijkt echter de ongelijkheid te groeien. Veel mensen kunnen lastig rondkomen en ook in het onderwijs lukt het, ondanks alle inzet van leerkrachten, onvoldoende om gelijke kansen te bieden. Er zijn nieuwe oplossingen nodig.

Daarom maakt GroenLinks zich sterk voor het basisinkomen. Een basisinkomen biedt bestaanszekerheid en geeft mensen de kans om zich op hun eigen manier te ontplooien. We willen in onze gemeente zo snel mogelijk een experiment om dit middel in te zetten.

Daarnaast vindt GroenLinks dat er in alle dorpen en buurten goede voorzieningen horen te zijn, inclusief plekken om te spelen en om elkaar te ontmoeten. Zo kunnen mensen van alle leeftijden zich er thuis voelen. Ook voor vluchtelingen en asielzoekers moet onze gemeente een plaats zijn waar ze zich welkom en uiteindelijk thuis voelen.

Afbeelding van: Canotiste via Pixabay

- 1 Wij vinden dat de ongelijkheid moet afnemen en dat met name **kinderen die in armoede opgroeien extra rechten** hebben, zoals op gratis dagelijkse huiswerkbegeleiding.
- 2 Wij vinden dat **een basisinkomen** het instrument is voor bestaanszekerheid, rust en ontspanning en daarom willen we een experiment starten.
- 3 Wij willen een **armoedebelid** dat **vanuit vertrouwen** (i.p.v. wantrouwen) werkt met inwoners die in armoede leven, aan een fijnere toekomst. Om de armoedeval tegen te gaan verruimen we de doelgroep van het armoedebelid tot 140% van het bijstandsniveau.
- 4 Renkum behoudt – totdat het basisinkomen is ingevoerd - haar sociaal ingegeven bijstand, waarin **bijstandsgerechtigden** tot €220 per maand **mogen bijverdienen** en per jaar €1200 aan giften mogen ontvangen zonder dat dit gevolgen heeft voor hun bijstandsuitkering.
- 5 Ten behoeve van een **vroegtijdige signalering van financiële problemen** overlegt de gemeente structureel met nutsbedrijven, zorgverzekeringen en woningcorporatie, zodat inwoners die dat nodig hebben op tijd hulp krijgen.
- 6 Renkum heeft een **laagdrempelige toegang** tot Gelrepass, schulddienstverlening, bibliotheek en investeert in onderwijs en volwasseneneducatie.
- 7 Wij vinden dat er **in ieder dorp een 'ontmoetingsplek'** (bijvoorbeeld een dorpshuis) moet zijn: een vrij toegankelijke, uitnodigende plek om elkaar te ontmoeten, waar naast cultuur ook welzijn, zorg en educatie samen optrekken (gemeente, bibliotheek, en particuliere partijen). De rol van de gemeente is verbinding te maken tussen de organisaties die in het dorp actief zijn.
- 8 Renkum ondersteunt nieuwe initiatieven in de kunst, cultuur, sport en spel als ze verbindend werken en inclusief zijn. Als 'kunstenaarsgemeente' streven we bovenal naar zo veel mogelijk **diverse en toegankelijke culturele activiteiten** in de gemeente.
- 9 Er moet een **subsidiebelid voor cultuur, sport en spel** komen, om op een eerlijke en passende manier alle verenigingen in staat te stellen om hun leden te bedienen (zie ook punt 10... op pagina 17).
- 10 GroenLinks wil dat de gemeente Renkum een **veilige en gastvrije plaats** is voor mensen die als **vluchteling** of **asielzoeker** naar Nederland zijn gekomen. We zorgen voor de juiste ondersteuning en begeleiding, zodat ze snel hun weg kunnen vinden in hun nieuwe thuisland.
- 11 De gemeente Renkum maakt al haar **jeugd- en jongerenbelid in samenspraak met jonge inwoners**. Naast de bestaande jongerenraad willen we meer mogelijkheden creëren waarbij jonge inwoners met elkaar in dialoog gaan om zelf vorm te geven aan voorzieningen waaraan zij behoefte hebben. De gemeente faciliteert dit als een gelijkwaardige partner.
- 12 Er moeten genoeg inclusieve **plekken** en activiteiten zijn **waar jongeren elkaar kunnen ontmoeten** en hun talenten ontdekken en ontwikkelen.
- 13 De gemeente Renkum maakt werk van het naleven van het **VN-verdrag Handicap**, door te zorgen dat belid en voorzieningen geen onderscheid maken tussen mensen met of zonder handicap, ook niet indirect.
- 14 De **verbetering van de toegankelijkheid van de openbare ruimte** wordt met actieplannen gerealiseerd, waarbij de doelgroepen (zoals mensen met autisme, doven en slechthorenden, blinden en slechtzienden, rolstoelers en ouderen) worden betrokken.
- 15 Wij vinden dat alle inwoners zich thuis moeten kunnen voelen in de gemeente Renkum, ongeacht geaardheid of identiteit. De gemeente moet zich stimulerend opstellen naar burgerinitiatieven.

atieven die **acceptatie en begrip van LHBTIQ+ mensen** bevorderen en moet zelf een voor-trekkende rol hierin innemen.

Afbeelding van Eveline Vink

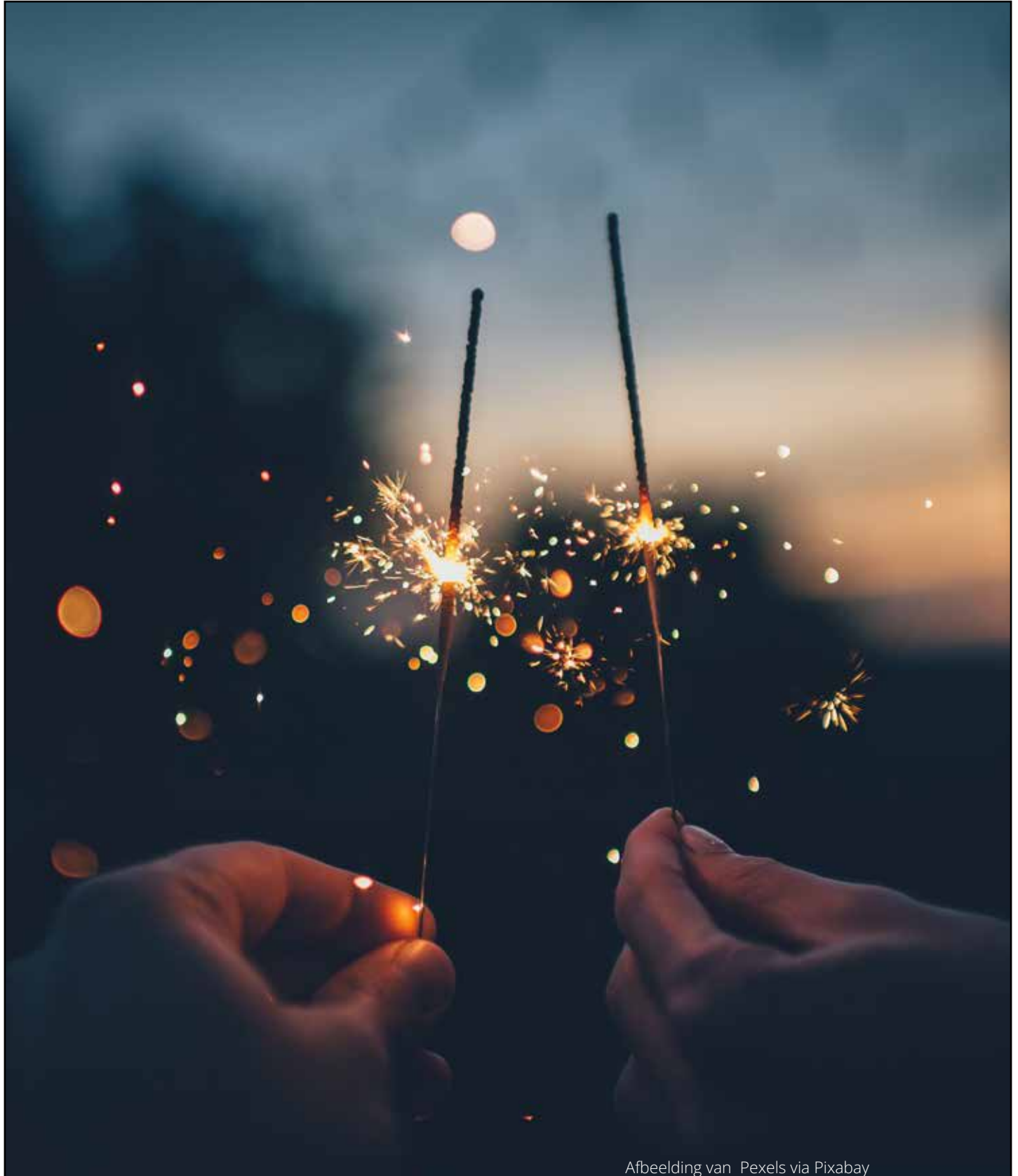
Verkeer, vervoer en veiligheid

Onze samenleving is nog steeds erg auto-afhankelijk. Veel mensen doen hun best om zo duurzaam mogelijk te reizen, maar moeten dat dan vaak afwegen tegen tijd, geld en gemak. GroenLinks wil het makkelijker maken om voor duurzaam te kiezen, bijvoorbeeld door lopen, fietsen en openbaar vervoer veel aantrekkelijker te maken. Autobezit en autogebruik moeten juist een beetje minder aantrekkelijk worden, vooral voor wie nog op benzine of diesel rijdt. Zo maken we meteen onze dorpen een stuk veiliger en leefbaarder, en onze lucht schoner.

- 1 De gemeente werkt samen met de politie, zorginstellingen, jeugdwerk, woningcorporatie en inwoners aan **veilige buurten**. Nadruk ligt op het voorkómen van criminaliteit en overlast.
- 2 Handhaving richt zich ook op bescherming van de **leefomgeving** zodat die **veilig, schoon en gezond** is en blijft, bijvoorbeeld tegen de uitstoot van te veel fijnstof, het dumpen van (drugs) afval, en het niet-naleven van de opruimplicht door hondenbezitters.
- 3 Naast wettelijke bescherming zetten we in op sociale en fysieke veiligheid. Dat betekent **goed onderhouden wegen en straten, veilige fiets- en wandelpaden** en ondersteuning van groepen inwoners die zich inzetten voor dit algemene belang.
- 4 We stellen de **maximumsnelheid binnen de bebouwde kom in op 30 km/u, overal**. Snorfietsen, brommers en scooters rijden voortaan op de rijbaan. Voetgangers en fietsers krijgen voorrang in het verkeer. Om te zorgen dat verkeersdeelnemers zich aan de regels houden, zetten we waar nodig fysieke ingrepen en/of handhaving in.
- 5 **Verkeerssituaties** die door omwonenden, voetgangers of fietsers als **gevaarlijk** worden ervaren, worden **met prioriteit** aangepakt. Hiervoor komt er een meldpunt bij de gemeente.
- 6 We blijven investeren in **betere fietsverbindingen en voetpaden**. Elke scholier moet veilig zelf naar school kunnen lopen of fietsen. We houden maximaal rekening met de natuur bij het ontwerpen en aanleggen van nieuwe paden.
- 7 De gemeente maakt werk van het **afwaarderen van kleinere wegen buiten de bebouwde kom**, bijvoorbeeld door deze waar mogelijk af te sluiten voor doorgaand gemotoriseerd verkeer.
- 8 We zetten ons in voor **frequenter en goedkoper openbaar vervoer** binnen de gemeente, met goede buurtbusverbindingen binnen en tussen de dorpen, en OV-verbindingen met Arnhem, Wageningen, Ede en Overbetuwe. Mensen met een laag inkomen kunnen met hun Gelrepass voor een goedkoper tarief met de (buurt)bus.
- 9 We maken het inwoners zo makkelijk mogelijk om **fiets en openbaar vervoer te combineren**, door goede fietsverbindingen naar en -voorzieningen bij stations en (snel-) bushaltes.
- 10 We gaan beter gebruik maken van de schaarse ruimte in de dorpen en brengen geleidelijk het **aantal autoparkeerplaatsen omlaag**. Bij nieuwbouw ontwerpen we de woonomgeving voor een minder auto-afhankelijke samenleving, met aanzienlijk minder parkeerplaatsen dus.
- 11 We werken met partners uit de samenleving een integraal (investerings)plan uit voor een **ver-**

snelde overstap naar duurzamere mobiliteit, om te beginnen met transport voor winkels en bezorgdiensten ('the last mile'), elektrische deelauto's en breed toegankelijke laadinfrastructuur. We stimuleren het gebruik van elektrische (bak)fietsen en elektrische auto's in plaats van vervuilendere vervoermiddelen.

- 12** De gemeente Renkum stelt vanaf 2022 een **verbod in op het afsteken van consumenten-vuurwerk** (zie ook punt 1 op pagina 17), onder meer voor de veiligheid van mens en dier en de bescherming van de luchtkwaliteit.

Afbeelding van Pexels via Pixabay

Bestuur en democratie

Het vertrouwen van burgers in de overheid zit op een dieptepunt. Dat is een ramp, omdat deze tijd juist vereist dat we in samenspraak ingrijpende beslissingen nemen. Dat lukt alleen er wederzijds vertrouwen is. Daarom zet GroenLinks volop in op het herstel van verhoudingen tussen inwoners, politiek en bestuur.

We willen de ‘culturen’ en ‘systemen’ bestrijden die het voor capabele, goedbedoelende ambtenaren onmogelijk maken om mensen snel en eerlijk van dienst te zijn. We willen dat de overheid een betrouwbare en waardevolle partner is voor inwoners die initiatief nemen om onze gemeente beter en mooier te maken.

Als partij zoeken we de samenwerking op: met andere partijen, inwoners, en groepen uit de samenleving. We doen dat op een open en constructieve manier. Ook willen we onze lokale democratie verdiepen, zodat inwoners actief betrokken kunnen zijn bij besluiten die hen aangaan.

- 1 GroenLinks wil **open politiek** bedrijven in een constructieve samenwerking met anderen, op basis van betrouwbaarheid. In de samenwerking zoeken we steeds naar raakvlakken en werken we aan gezamenlijke doelen, met respect voor elkaars positie.
- 2 We zien goede ideeën en bedoelingen te vaak stranden omdat ze niet passen binnen het systeem van de overheid. GroenLinks accepteert dit niet. Waar initiatieven – of erger, mensen – verzanden in het systeem, vinden ze in GroenLinks een bondgenoot om dit aan de kaak te stellen en er een oplossing voor af te dwingen. Wat GroenLinks betreft maken we **Renkum** tot een **voorbeeldgemeente, die pal staat voor rechtvaardige oplossingen en waar ‘de menselijke maat’** echt betekenis heeft.
- 3 GroenLinks wil dat **de gemeente inventariseert** of er **bestaande afspraken of vergunningen** zijn die rechtvaardige oplossingen en de menselijke maat in de weg zitten. Dergelijke afspraken of vergunningen moeten in overleg worden **herzien**, zodat ze eerlijke uitkomsten bevorderen in plaats van verhinderen.
- 4 De gemeente Renkum stelt een **lokaal burgerberaad** in, bestaande uit een door loting aangewezen groep van minstens 50 inwoners. Het onderwerp voor het burgerberaad wordt in samenspraak met inwoners bepaald. Vervolgens gaat het burgerberaad in een onafhankelijk begeleid proces voorstellen uitwerken rond dit onderwerp. De gemeenteraad en het college committeren zich om samen met inwoners en maatschappelijke partners zo veel mogelijk van deze voorstellen te realiseren.
- 5 De gemeente werkt samen met **bestaande en nieuwe wijkinitiatieven om verbeteringen in buurten mogelijk te maken**. Hierin stelt de gemeente zich faciliterend en coördinerend op. Er worden duidelijke afspraken gemaakt over begrotingen, bevoegdheden en inclusie (zie ook punt 3 op pagina 5).

- 6 GroenLinks wil dat de gemeente het '**Right to challenge**', het recht van inwoners om een plan voor andere invulling van gemeentelijke diensten in te dienen en uit te voeren, actief uitdraagt.
- 7 Er komt een **gemeentelijke ombudspersoon**. Wij gebruiken de vuistregels van de Nationale Ombudsman als leidraad voor het handelen van de gemeente in relatie met haar inwoners.
- 8 De gemeente Renkum verzorgt een **wekelijkse elektronische nieuwsbrief** waarop inwoners zich kunnen abonneren. College en ambtenaren informeren inwoners via de nieuwsbrief in begrijpelijke taal over besluiten en plannen. De gemeente zorgt dat het makkelijk is voor lezers om te reageren op de inhoud van de nieuwsbrief, zodat inwoners tijdig kunnen inspringen op zaken die hen aangaan.
- 9 We willen dat de gemeente meer ruimte krijgt om de **waarde(stijging) van grond en onroerend goed eerlijk te belasten**, zodat we lokaal de verschillen tussen arm en rijk beter kunnen verzachten. We gaan onderzoeken hoe dit kan werken. Daarbij kijken we ook naar het inbouwen van verdere financiële prikkels om duurzame keuzen te belonen.
- 10 De vraag of Renkum een **zelfstandige gemeente** kan of moet blijven hangt al lange tijd boven de markt. Wat GroenLinks betreft hangt het antwoord af van hoe inwoners het best kunnen worden bediend en hoe we gemeentelijke voorzieningen kwalitatief goed en toegankelijk houden. Een **volksraadpleging** zou in het geval van een voorgestelde gemeentelijke herindeling toepasselijk zijn.

GROEN
GEZOND
GELUKKIG

Kandidatenlijst 2022

- 1 Eveline Vink
- 2 Norbert Mergen-Metz
- 3 Liselot Jansen
- 4 Sophie Engelsma
- 5 Ilja van Seters
- 6 Eric Miedema
- 7 Merijn Biemans
- 8 Maartje van den Berg

GROEN
LINKS
RENKUM

Website

renkum.groenlinks.nl

E-mail

renkum@groenlinks.nl

Twitter

twitter.com/glrenkum

Facebook

facebook.com/groenlinks.renkum

Instagram

instagram.com/groenlinksrenkum/